

Sluttrapport

Kunnskapsløftet har ikke fått flere til å fullføre videregående

Overgangen til færre og bredere utdanningsprogrammer i Kunnskapsløftet ser ikke ut til å ha endret elevenes utdanningsvalg eller ført til at flere fullfører videregående opplæring.

RAPPORT | SIST ENDRET: 24.09.2012

Tittel:

Strukturer og konjunkturer : evaluering av Kunnskapsløftet : sluttrapport fra prosjektet Tilbudsstruktur, gjennomføring og kompetanseoppnåelse i videregående opplæring. Sluttrapport

Rapporten:

Last ned rapporten hos NIFU (PDF)

Forfatter:

Nils Vibe mfl.

ISBN:

978-82-7218-862-6 (Nettutgave)

Utgiver:

NIFU

År:

2012

Rapportserie: Kunnskapsløftet

Dette er sluttrapporten i forskningsprosjektet som skal analysere struktur, gjennomføring og karriereveiledning i Kunnskapsløftet. Se også:

- [Delrapport 1: Tilbudsstruktur og gjennomføring i videregående opplæring](#)
- [Delrapport 2: Strukturendring, tilbud og dimensjonering](#)
- [Delrapport 3: Fra andre til tredje år i videregående opplæring](#)

- Delrapport 4: Gir Kunnskapsløftet bedre gjennomføring?

Dette er en av konklusjonene i sluttrapporten fra NIFU, som har undersøkt om den nye tilbudsstrukturen i Kunnskapsløftet har påvirket elevens utdanningsvalg og fått flere til å fullføre videregående opplæring.

Her er hovedfunnene fra NIFU:

Kompetanseoppnåelse på samme lave nivå etter Kunnskapsløftet

NIFU har fulgt tre elevkull fram til oppnådd studie- eller yrkeskompetanse, de to siste kullene før Kunnskapsløftet og det første etter reformen. Det er små forskjeller mellom de tre kullene og den samlede andelen som oppnår studie- eller yrkeskompetanse til normert tid var 55,5 prosent for 2004-kullet, 57,8 prosent for 2005-kullet og 57,1 prosent for 2006-kullet.

Norge skiller seg ut med sterke kjønnsforskjeller

Når forskerne sammenligner Norge med andre relevante land finner de at norske gutter i svært liten grad fullfører til normert tid, mens jentene ligger noe nærmere et internasjonalt gjennomsnitt. Ingen av de 20 landene Norge sammenliknes med har en så dramatisk forskjell mellom gutter og jenter som Norge. Forskerne mener at noe av forklaringen kan ligge i at fag- og yrkesopplæringen har en hovedmodell med to år i skole og to år i bedrift og at overgangen fra skole til lære er en barriere for mange elever. Dette rammer først og fremst gutter med svake faglige forutsetninger.

Overgangen fra det andre til det tredje året er vanskelig

Det er i overgangen mellom det andre og tredje året at flest elever faller fra videregående opplæring. Frafallet er størst på yrkesfagene og NIFU mener mye av forklaringen ligger i fagopplæringsmodellen med to år i skole og to år i bedrift.

Det er for få læreplasser i forhold til antallet Vg2-elever, og i forhold til antallet som søker læreplass. Det er også mange elever som ikke søker læreplass og mange bedrifter som avviser søkere til ledige plasser. Omtrent hver tredje ungdom som var utenfor videregående opplæring ved starten av det tredje året etter grunnskolen hadde ikke søkt elev- eller læreplass.

Liten effekt av strukturendringer i Kunnskapsløftet

Reduksjonen fra 15 studieretninger til 12 utdanningsprogrammer skulle sikre at alle fylker kunne tilby alle utdanningsprogram. Reduksjon fra 90 VK1-kurs til omtrent 60 Vg2 programområder skulle gjøre overgangen fra skole til lære enklere.

NIFU mener at de grepene som gjøres i Kunnskapsløftet sannsynligvis ikke er sterke nok til å gi noen forventet effekt. Forskerne mener det er slående hvor små endringene i realiteten ble, og ikke minst hvor få konsekvenser endringene i tilbudsstrukturen fikk for elevenes valg. Elevenes preferanser ser ut til å være ganske motstandsdyktige mot denne typen strukturendringer.

Negative konsekvenser av ny fagstruktur

Da det populære tilbudet Tegning, form og farge ble flyttet til utdanningsprogrammet Studiespesialisering, førte det til en halvering av elevtallet og svekket fagmiljøet ved det nye utdanningsprogrammet. Endringen førte til svak søkning både til det nye tilbudet om formgivingsfag på Studiespesialisering og til Design og håndverk.

Innføringen av det nye Helsearbeiderfaget, som erstatter hjelpepleierutdanning med opplæring i skole og det mindre søkte omsorgsarbeiderfaget, har ført til at antallet som oppnår yrkeskompetanse som helsefag- eller omsorgsarbeidere er halvert. De nye tilbudene ble valgt bort fordi de ikke framsto som like attraktive som de gamle.

Økt akademisering og kjønnsstradisjonelle valg

I tiden rundt innføringen av Kunnskapsløftet finner forskerne en tydelig tendens til at elevene velger bort yrkesfag til fordel for utdanning som gir studiekompetanse. NIFU tror ikke denne økte akademiseringen skyldes reformen, men er et resultat av en mer generell trend, blant annet ved at utdanningsambisjonene øker for hvert elevkull i takt med foreldrenes utdanningsnivå.

Det har lenge vært en tendens til at gutter og jenter velger kjønnsstradisjonelle fag. Denne tendensen er ikke svekket med Kunnskapsløftet. Helse- og sosialfag, utdanningsprogrammet der jentene dominerer, er samtidig det programmet der spesielt mange velger påbygg for å skaffe seg studiekompetanse og hvor dette har økt særlig mye etter Kunnskapsløftet. Kunnskapsløftet har på denne måten gitt ekstra fart på akademiseringen.

Når 55 prosent av et jentekull oppnår studiekompetanse etter tre år, mot bare 36 prosent av guttene, er dette hovedforklaringen på hvorfor det er et så stort kvinneflertall blant studentene i høyere utdanning. De av guttene som oppnår studiekompetanse begynner seinere i høyere utdanning, men de tar nesten igjen jentene når de får noen år på seg.

Reformkullene møtte et vanskeligere arbeidsmarked

Det fjerde året etter at elevene gikk ut av grunnskolen, var omtrent en av tre i arbeid før Kunnskapsløftet, mens andelen har sunket med ca. tre prosentpoeng etter reformen. NIFU tror dette henger mer sammen med et vanskeligere arbeidsmarked for ungdom etter finanskrisen enn med Kunnskapsløftet.